

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Облік, аудит та оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю
(назва магістерської програми)

на тему: **«Дебіторська заборгованість: теоретичні основи та
удосконалення обліку та аудиту (на прикладі ТОВ «Гранд Сервіс 2012»)»**
(назва теми)

Виконавець:

Студентка обліково-економічного факультету
Долженко Вікторія Вікторівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Белінська Ольга Вікторівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У процесі фінансового-господарської діяльності кожне підприємство вступає в певні економічні взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання, в результаті цього відбуваються господарські операції, які, з погляду фінансової стабільності підприємства, є дебіторською заборгованістю. Актуальність теми полягає в тому, що дебіторська заборгованість як показник, є не лише індикатором, що визначає рівень заборгованості, а і економічним явищем, що впливає на діяльність підприємства в цілому. Однак аналізу і оцінці дебіторської заборгованості не приділяється належна увага, що призводить до негативних наслідків – прискореного зростання заборгованості перед підприємством, не повернення боргів, втрачання власних коштів.

Сучасні умови господарювання вимагають вирішення цілого ряду облікових проблем. Зокрема, це є теоретичні і методичні аспекти класифікації та відображення заборгованості в системі рахунків бухгалтерського обліку, невизначеність обліку простроченої і безнадійної дебіторської заборгованості та її рефінансування, аналіз заборгованості та автоматизація бухгалтерського обліку взаєморозрахунків.

Необхідність теоретичного обґрунтування і розробки практичних рекомендації щодо обліку заборгованості обумовили вибір теми дипломної роботи та її актуальність. У країнах з розвинутою економікою підприємства не залежать від своєчасного перерахунку грошових коштів покупцями. Вони мають змогу безпосередньо перетворювати грошові вимоги на гроші під заставу боргових вимог. А в українській практиці даний механізм управління дебіторською заборгованістю не налагоджено і доки це не буде зроблено, проблема неплатежів не буде вирішена.

Мета та задачі дослідження. Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку, аудиту та аналізу дебіторської заборгованості, розробка практичних пропозицій, спрямованих на вдосконалення організації, методики обліку та аналізу розрахунків з дебіторами у сучасних умовах діяльності.

Для досягнення поставленої мети в роботі визначені для вирішення наступні завдання:

- розкрити економічну сутність та історичний аспект обліку дебіторської заборгованості;
- дослідити особливості організації бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості на підприємстві;
- проаналізувати стан розрахунків з дебіторами ТОВ «Гранд Сервіс 2012»;
- дослідити форми здійснення контролю дебіторської заборгованості на підприємстві.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження виступає організація обліку, аналізу і аудиту дебіторської заборгованості на підприємстві ТОВ «Гранд Сервіс 2012».

Предметом дослідження дипломної роботи виступає сукупність теоретичних та практичних аспектів обліку дебіторської заборгованості підприємства.

Методи дослідження. В роботі використано загальнонаукові методи, економіко-математичні, традиційні логічні методи економічного аналізу, кореляційно-регресивний метод. Для обробки і аналізу інформації використана програма Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. В процесі дослідження використовувалися законодавчі та нормативні акти; теоретичні та методичні розробки вітчизняних та зарубіжних учених; публікації в періодичних виданнях з економіки, бухгалтерського обліку, аудиту та аналізу; матеріали науково-практичних конференцій, семінарів та форумів; аналітичні дослідження; інформаційні ресурси мережі Інтернет; фінансова звітність підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (56 найменувань) та 24-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 101 сторінок. Основний зміст викладено на 94 сторінках. Робота містить 24 таблиць, 9 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатом дослідження і темою кваліфікаційної роботи автором прийнято участь у IV Міжнародній студентській науково-практичній інтернет-конференції та опубліковано двоє тез:

1. Долженко В.В. Особливості обліку дебіторської заборгованості в контексті П(С)БО ТА МСФЗ / В.В. Долженко, О.В. Белінська. // Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Тези доповідей IV Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. – Одеса: ОНЕУ, 2018. – 55-56 с.

2. Долженко В.В. Особливості сучасних методів підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю / В.В. Долженко, А.Л. Коляда. // Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації. Тези доповідей IV Міжнародної студентської науково-практичної інтернет-конференції. – Одеса: ОНЕУ, 2018. – 253 – 255 с.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 **«Теоретичні основи обліку дебіторської заборгованості»** досліджено сутність дебіторської заборгованості, здійснено її класифікацію, визначено чинники, що впливають на її виникнення у процесі звичайної діяльності підприємства, узагальнено теоретичні засади проведення оцінки дебіторської заборгованості, з'ясовано основні сучасні проблеми обліку розрахунків з дебіторами, які потребують вирішення.

У другому розділі **«Діюча практика обліку поточної дебіторської заборгованості на підприємстві ТОВ «Гранд Сервіс 2012»** проаналізовано організаційно-економічний стан об'єкта дослідження, розглянуто особливості обліку дебіторської заборгованості на підприємстві та визначено недоліки й надано пропозиції щодо удосконалення існуючої системи.

В третьому розділі «*Аудит та аналіз дебіторської заборгованості: проблемні аспекти та напрями удосконалення*» викладено матеріали аудиту та аналізу дебіторської заборгованості ТОВ «Гранд Сервіс 2012». Визначено існуючі недоліки, надано пропозиції щодо покращення системи внутрішнього контролю розрахунків з різними дебіторами.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі розвитку своєчасне і повне виконання платіжних зобов'язань є умовами стійкого функціонування підприємства в розвиненій ринковій економіці. На сьогодні, коли Україна знаходиться в перехідному періоді, спостерігається зворотна тенденція – криза неплатежів. Тому однією з важливих задач є вивчення, керування і аналіз дебіторської заборгованості, оскільки недбале ставлення до дебіторської заборгованості приводить до уповільнення розрахунків, затримання виплат по заробітній платі і взагалі до погіршення фінансового стану підприємства.

У зв'язку з цим, саме питання організації обліку і аудиту дебіторської заборгованості, а також його вдосконалення на сьогоднішній день є надзвичайно актуальним.

Вивчення теоретичних аспектів обліку і аудиту дебіторської заборгованості, аналіз законодавчої і нормативної бази, дозволяє стверджувати, що виникнення дебіторської заборгованості в певних межах є нормальною ознакою діяльності підприємства, але не в тих випадках, коли відбувається її безконтрольне зростання і систематичне несвоєчасне погашення (оскільки створення великих обсягів дебіторської заборгованості викликає низьку платоспроможність підприємства); а класифікація дебіторської заборгованості має важливе значення для правильної організації обліку, достовірного аналізу.

В результаті дослідження визначено, що дебіторська заборгованість – це частина оборотного капіталу, а також вимоги на його отримання у вигляді готівки, матеріальних та інших ресурсів від господарюючих суб'єктів. Тому найбільш точне її трактування наступне: «Дебіторська заборгованість – це матеріальні ресурси, що не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена з кругообігу грошових коштів». Наведене визначення дає уявлення про економічну природу дебіторської заборгованості і визначає її місце в бухгалтерському обліку.

Об'єктом дослідження даної роботи є ТОВ «Гранд Сервіс 2012», що займається технічним обслуговуванням та ремонтом автотранспортних засобів та роздрібною торгівлею деталями та приладдям для автотранспортних засобів.

У першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто теоретичні основи обліку дебіторської заборгованості. Було вивчено сутність, класифікацію та оцінку дебіторської заборгованості, її види, а також розглянуто ряд дискусійних питань обліку дебіторської заборгованості.

У другому розділі проведено аналіз основних показників, що характеризують фінансово- економічний стан діяльності підприємства показує, що підприємство є фінансово стійким, рентабельність діяльності підприємства свідчить про підвищення ефективності господарської діяльності, пов'язаної з отриманням прибутку.

Окремо було наведено розрахунок показників дебіторської заборгованості. Виходячи з розрахунків, можна сказати, що відбулося зростання дебіторської заборгованості в загальному обсязі оборотних коштів. Можна зробити висновок про зменшення рівня ліквідності поточних активів у цілому, а отже, певне погіршення фінансового стану підприємства.

Зростання частки дебіторської заборгованості в активах підприємства за останній рік свідчить про те, що підприємству слід вжити відповідних заходів щодо її управління.

Бухгалтерський облік на ТОВ «Гранд Сервіс 2012» ведеться згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-ХІУ від 16 липня 1999 р. (зі змінами та доповненнями), Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та іншими нормативно-правовими актами, що регламентують ведення обліку доходів та фінансових результатів діяльності.

Відповідальність за ведення бухгалтерського обліку покладено, перш за все, на директора, а також на головного бухгалтера. Ведення обліку здійснює безпосередньо бухгалтерська служба. Для обліку заборгованості в ТОВ «Гранд Сервіс 2012» передбачено рахунки 3 класу Плану рахунків рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками» та 37 «Розрахунки з різними дебіторами».

Підставою для здійснення розрахунків з покупцями в ТОВ «Гранд Сервіс 2012» є договір та первинні документи (накладна, товарно-транспортна накладна, рахунок-фактура, акт прийняття послуг, податкова накладна).

Запропоновані заходи призведуть до покращення діяльності ТОВ «Гранд Сервіс 2012».

У третьому розділі були досліджені особливості контролю дебіторської заборгованості та сформовані шляхи вдосконалення системи контролю дебіторської заборгованості, а також проведений економічний аналіз діяльності ТОВ «Гранд Сервіс 2012» з поглибленим аналізом дебіторської заборгованості.

Аналіз динаміки, складу, та структури дебіторської заборгованості на ТОВ «Гранд Сервіс 2012» показав, що на підприємстві протягом 3-х років найбільшу питому вагу з загальної суми дебіторської заборгованості протягом досліджуваного періоду складає дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги, а саме 58,3%, 84,6% та 58,6% відповідно.

Проаналізувавши розрахунок співвідношення різних видів заборгованостей спостерігаємо негативну тенденцію до зменшення коефіцієнта співвідношення між дебіторською і кредиторською заборгованістю. Так у 2015 році грошових коштів, що було отримано від дебіторів наприкінці терміну погашення дебіторської заборгованості, вистачило на покриття 29 % найбільш термінових зобов'язань, у 2016 р. – на 13%, а в 2017 році лише на 11%. Така динаміка у звітному періоді вказує на зменшення фінансової стійкості.

Підприємству для збереження платоспроможності підприємства доцільно дотримуватися правила – термін погашення дебіторської заборгованості повинен бути меншим за термін погашення кредиторської заборгованості. Рекомендовано провести звірку дебіторської заборгованості з метою прискорення її повернення та виявити прострочену поточну дебіторську заборгованість.

З метою удосконалення обліку дебіторської заборгованості, необхідно здійснити наступні заходи:

- створювати резерв сумнівних боргів та виробити порядок його визначення в обліковій політиці підприємства. Важливим елементом є нарахування резерву сумнівних боргів та його безпосереднього використання з метою покриття безнадійних заборгованостей. Особливу увагу слід приділяти розподілу дебіторської заборгованості на короткострокову, довгострокову та поточну, оцінювати перспективи забезпечення таких заборгованостей з метою уникнення неплатоспроможності покупців і замовників.
- своєчасно здійснювати контроль за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Так, як значне перевищення фактичної дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стабільності підприємства і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування. Також доводиться впроваджувати в практику управління лімітування дебіторської заборгованості як у загальних обсягах, так і у розрахунку на одного дебітора і періодично переглядати граничні суми.
- систематично проводити інвентаризацію заборгованості, враховуючи її важливість і вплив на ліквідність підприємства. Таким чином, ефективно побудована система взаємовідносин з дебітором через механізм інвентаризації, не дасть втратити контроль над вчасністю та повнотою оплати рахунків, що потребує відповідної організації роботи зі створення організаційних засад здійснення інвентаризації дебіторської заборгованості.
- створити відділ внутрішнього контролю та відокремити особи у відділі, до відповідальності якої входив би контроль за сумнівною та безнадійною заборгованістю.

Таким чином, запровадження у практичну діяльність запропонованих нами рекомендацій сприятиме подальшому вдосконаленню організації обліку дебіторської заборгованості на ТОВ «Гранд Сервіс 2012», а також позитивно вплине на загальний стан підприємства в цілому.

АНОТАЦІЯ

Долженко В.В., «Дебіторська заборгованість: теоретичні основи та удосконалення обліку та аудиту (на прикладі ТОВ «Гранд Сервіс 2012»)»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 071 «Облік та оподаткування»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Облік, аудит і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес інформаційного забезпечення системи обліку, аудиту та аналізу дебіторської заборгованості.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти основ обліку та аудиту дебіторської заборгованості, а саме сутність, класифікація та оцінка дебіторської заборгованості, нормативно-законодавча база, що регулює питання з обліку дебіторської заборгованості, аспекти аудиту та аналізу.

Проаналізовано організаційно-економічну діяльність ТОВ «Гранд Сервіс 2012», діючу модель обліку та аудиту дебіторської заборгованості.

Запропоновано шляхи удосконалення обліку та аудиту дебіторської заборгованості.

Ключові слова: поточна дебіторська заборгованість, інвентаризація, облік, аналіз, резерв сумнівних боргів.

ANNOTATION

Dolzhenko V.V., «Accounts Receivable: Theoretical Fundamentals and Improvement of Accounting and Auditing (based on example of «Grand Service 2012» LLC)»

Qualifying work for obtaining an educational master's degree in a specialty

«071 Accounting and taxation»

under the master's program

« Accounting, audit and taxation in the management of entrepreneurial activity »

Odessa National Economic University

Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. The object of research is the process of information provision of accounting, control and analysis of accounts receivable

The theoretical aspects of the accounting and auditing of accounts receivable are considered in the paper, namely the essence, classification and estimation of receivables, the regulatory and legislative framework governing the issue of accounts receivable, aspects of audit and analysis.

The organizational and economic activity of LLC Grand Service 2012, an operating model of accounting and audit of accounts receivable is analyzed.

Keywords: current accounts receivable, inventory, accounting, analysis, reserve of doubtful debts.